Anarchisme

Saamhorigheid in diversiteit

LAS

ANARCHISTIES
SAMENWERKINGS
VERBAND

postbus 9286
5000 HG Tilburg

juni 1995

Colofon

Dit is een publicatie van het Landelijk Anarchistisch Samenwerkingsverband (L.A.S.). Voor informatie over het anarchisme en activiteiten van het L.A.S. kunt u bellen: 05910 - 24233 of schrijven naar Postbus 9286, 5000 HG Tilburg.

Wilt u de Nieuwsbrief van het L.A.S. ontvangen, maak *f* 10,- over op ASN-rekening 87.13.40.399 (giro van de ASN-bank is 100965) t.n.v. L.A.S. Veendam o.v.v. Nieuwsbrief.

Inleiding

Het woord anarchie (anarchisme) roept dubbelzinnige reacties op. Aan de ene kant drukt anarchie wanorde, chaos uit. Aan de andere kant vooral hoop op een betere toekomst. De eerste definitie van anarchie wordt gebruikt om een situatie aan te duiden waar chaos ontstaat doordat de heersende groepen hun posities verliezen. Het moge duidelijk zijn dat hier naar onze mening oorzaak en gevolg door elkaar worden gehaald.

Wij concentreren ons voornamelijk op de tweede definitie, namelijk anarchie als hoop op een betere toekomst. Zij is weliswaar te bereiken, maar nooit te realiseren. Dit klinkt als een paradox, wat het echter niet is. Het anarchisme, theorieën over de anarchie, kent vele varianten. Zij is nooit eenduidig of duidelijk te omschrijven. Hieruit volgt dan ook dat ieder individu of gemeenschap een eigen tijd- en plaatsgebonden invulling van hun anarchisme en anarchie zullen geven.

In deze brochure zijn twaalf stukken over het anarchisme gebundeld. Zij zijn allen geschreven door mensen die zichzelf anarchist noemen. In deze stukken zal de verscheidenheid aan denkbeelden over wat anarchisme is duidelijk naar voren komen. Het geeft aan dat de anarchie nog steeds inspiratiebron voor het leven en het dagelijkse handelen is.

De brochure bestaat uit drie themagedeelten te weten; wat is anarchisme, persoonlijke anarchistische verhalen, anarchisme en organisatie. De gebundelde stukken zijn bedoeld als een aanzet tot verdere theorievorming of als een eerste kennismaking met het anarchisme.

Eén ding mag na het lezen van de stukken duidelijk zijn, het anarchisme als theoretische en praktische inspiratiebron is nog lang niet opgedroogd. De anarchie komt alleen dichterbij als we het anarchisme in ons dagelijks leven willen uitproberen of toepassen. Maar men mag nooit vergeten dat zolang er heersers en onderdrukkers bestaan er anarchisten zullen zijn om dit aan de kaak te stellen.

juni, 1995

Landelijk Anarchistisch Samenwerkingsverband (L.A.S.).

Voorwoorden

Misschien zijn we nog net op tijd. Want wanneer alle meningen door vooroordelen vervangen zijn en er geen enkele persoonlijke gedachte meer te bekennen valt, dan heeft het natuurlijk geen zin meer om vragen te stellen. En wanneer de vervreemding en de vervlakking en de vereenzaming en de verwoesting en de verwording en alle andere vers, die deze beste van alle werelden naar en over de rand van de afgrond drijven, nog even doorgaan, dan zal het zeker komen. Ik bedoel het moment dat niemand nog ergens antwoord op zal geven omdat alle antwoorden voor alle tijden zijn vastgelegd. Voor iedereen overal moeiteloos beschikbaar als hetzelfde vel papier dat met pas en code uit kast en muur wordt gegoocheld. En op dat papier zal dan alles staan wat waar dan ook nog over te weten valt. Veel zal het niet zijn, maar och... Wie zal zich daar druk over maken?

Maar we zijn op tijd. Het blijkt nog mogelijk vragen te stellen. Zelf bedachte vragen waarop soms zelf bedachte antwoorden volgen. Niet altijd natuurlijk. Maar eigenlijk is het ook niet het belangrijkste dat wat er geantwoord wordt. Het is belangrijk dat de vragen gesteld blijven, waarbij het voelbaar is dat er idealen achter zitten en er mensen zijn die ze dragen. Zoals het belangrijk is dat je soms denkt: ik stel een vraag waarop iemand iets antwoordt, waar ik dan weer over kan denken. En verdomd, af en toe is dat zo. Kejje lachen.

Och, zolang er anarchisten zijn, zullen de vragen ook wel gesteld blijven. Want door hun verwondering en verontwaardiging over deze onlogische en oneerlijke wereld is het bevragen van zichzelf en de anderen gegarandeerd. Een beetje het zout der aarde zijn ze wel, die anarchisten. Het is alleen jammer dat ze dat vaak zelf zo goed weten. En zo lang er anarchisten zijn, zullen schijnoplossingen en het herkauwen van de ellende van eeuwen nooit helemaal de vrije hand hebben. Want of die oplossing nou de debiele eenheid is of big sister in Soestdijk of Norman Timmer of gewoon de heeele dag teevee kijken of misschien zelfs de Romeinen die terugkomen: anarchisme zal er het vraagteken bij zijn.

Zoals anarchisme het vraagteken is bij de meningen en vooroordelen van deze wereld over anarchisme en de anarchisten. Zoals anarchisme het vraagteken is bij zichzelf.

Roger Slegers

Wat is anarchisme?

Anarchisme staat niet op zichzelf

Het anarchisme wordt steeds voorgesteld als een autonome politieke stroming. Weliswaar geen stroming als een politieke partij, waarbij het de bedoeling is macht te verkrijgen, maar wel als een massabeweging die, in een enkel geval in samenwerking met anderen, een collectief doel nastreeft. Dat doel zou dan zijn een maatschappij zonder machtstructuren, althans een maatschappij zonder overheden en regeringen die, doorgaans langs zogenaamd democratische weg daartoe gemachtigd, eenzijdig van bovenaf de dienst uitmaken.

Dit is een korte schets van het politieke anarchisme: het streeft naar iets maatschappelijks, naar een collectief ideaal. Hoe sympathiek dat streven ook is omdat het tot een rechtvaardiger en effeciënter ingerichte maatschappij zou kunnen leiden, toch is dat niet wat anarchisme eigenlijk is. Eigenlijk is anarchisme geen politieke zaak maar een individuele. Het valt onder een van de vier begrippen die voor de volwassen, zelfstandige mens gelden.

Als en naar mate die cluster van begrippen in de praktijk van het dagelijks leven tot zijn recht komt ontstaat er vanzelf een rechtvaardige en efficiënte maatschappij. De maatschappij immers is niet een of ander natuurverschijnsel waarop je geen invloed kunt uitoefenen! De maatschappij is een rechtstreeks gevolg van ons denken over onszelf en de werkelijkheid. Als goed bedoelende idealistische mensen dan ook klagen over het feit dat de maatschappij zich zo slecht veranderen laat, is dat eigenlijk een aanklacht tegen het in onze cultuur gangbare denken. Pogingen om de zaken te veranderen hebben dan ook geen enkele zin als zij langs de politieke weg ondernomen worden. Toegegeven, er kan dan wel iets veranderen, maar meer dan het vervangen van de ene macht door een andere is het beslist niet. Natuurlijk kan dat soms wel enige opluchting geven, vooral als men een dictatoriale macht opgeruimd heeft, maar het is toch niet echt wat met het begrip anarchisme bedoeld wordt.

Het anarchisme kan alleen maar zinvol zijn in samenhang met een drietal andere begrippen en dat dan ook in een bepaalde volgorde. Als eerste is daar het begrip nihilisme en dat houdt in dat je aan het een niet meer waarde toekent als aan het ander. Zou je dat namelijk wel doen, dan is er steeds iets waardevols dat je wilt nastreven of bezitten, maar dat je daardoor onvermijdelijk onvrij maakt zodat het tweede begrip in de reeks, namelijk het begrip anarchisme niet gelden kan. De inhoud van dit begrip is dat je jezelf bestuurt. Het spreekt vanzelf dat dit onmogelijk is als je, door je eigen waardebesef, voortdurend ergens naar toegetrokken wordt. Als derde is daar het begrip socialisme en dat betekent dat je herkent en erkent dat het simpele feit van jouw eigen aanwezigheid zonder voorbehoud betekent dat die ander er ook is. Als ik er ben, ben jij er ook, is de beste

beschrijving van het begrip socialisme. Tenslotte heb je dan het begrip communisme en dat houdt in dat wij met zijn allen zijn zonder dat er iemand buitengesloten is.

De begrippen nihilisme, anarchisme, socialisme en communisme zijn, in genoemde volgorde, onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zij vormen als zodanig de grondslag voor het dagelijks leven en het denken van het individu. Als dit eenmaal in de mensheid naar voren is gekomen is er tegelijkertijd een maatschappij ontstaan waarin de mensen niet langer achter allerlei waarden aanlopen. Een wereld waarin de mensen eindelijk als vrije mensen zichzelf besturen, daarbij ten volle erkennend dat de ander er onvoorwaardelijk ook is en dat wij op deze wereld allemaal bij elkaar behoren...

Jan Vis

Anarchisme

Wat is anarchisme? Op een feestje werd mij eens gevraagd of ik in tien seconden uit kon leggen wat anarchisten nu eigenlijk willen... Mijn antwoord luidde: anarchisten streven ernaar de uitbuiting van de mens (en de natuur) door de mens op te heffen. Een binnen libertaire kring zeer bekende slogan.

Dit simpele zinnetje impliceert echter nogal wat. Voor mij betekent het de afschaffing van het kapitalistisch systeem, een systeem dat de wereld naar de ratsmodee helpt. En of we het kapitalisme nu een staats-, democratisch- of dictatoriaal kleurtje geven, het blijft een complex dat mensen en dieren uitbuit en onderdrukt.

Het kapitalistisch complex bestaat uit (nationale) staten, legers, kerken, multi-nationals, koningshuizen, massamedia, de meeste onderwijssystemen en noem zo nog maar een trits handhavers op van de status quo. Het anarchisme is daar dus allemaal tegen en met haar de anarchisten.

Bakoenin schreef heel lang geleden dat "de drift der vernietiging een scheppende drift is". Wij willen inderdaad de eerder genoemde instanties afbreken en dan niet weer precies hetzelfde opbouwen, maar dan met zwarte vlaggetjes. Nee, wij streven naar een werkelijk vrije maatschappij, waar een ieder zich ten volle kan ontplooien, waar gelijkwaardigheid is. Een socialistische maatschappij zonder staat, staand leger, en andere instituten der onderdrukking.

Een utopie? Niet realistisch? De realiteit creëren we met z'n allen! Het "oostblok-communisme" krijgt vandaag de dag het verwijt dat het nooit heeft gewerkt en dat dus het kapitalisme de enige weg is... Zeg dat maar tegen tweederde (!) van de hongerende wereldbevolking!!!

Natuurlijk is het niet makkelijk om in deze, in mijn ogen, tamelijk totalitaire staat, vorm te geven aan je ideaal, aan het anarchisme. Alle kleine beetjes helpen. Het stoppen met het eten van vlees is iets. Blijf alles kritisch benaderen, denk onafhankelijk (autonoom!). Als je goed bij jezelf nagaat wat je allemaal niet en wel kunt doen dat al dan niet in strijd is met je ideaal, ben je al een heel eind. De cursus "Hoe word ik anarchist in drie weken?" is (door gebrek aan belangstelling?) opgeheven. En gelukkig maar!

Dolf Muller

Integriteit en samenwerking

Anarchie verwijst naar *een samenlevingsorganisatie waarin gelijkwaardige mensen op een rechtvaardige manier én in vrijheid met elkaar trachten samen-te-leven.* Aldus wordt gestalte gegeven aan de basisidee dat er een maatschappelijke ordening mogelijk is waarin mensen zelf richting en zin geven aan het eigen bestaan *zonder daartoe gearbitreerd te moeten worden door wat voor gezagsinstantie dan ook.*

Anarchisme staat voor het geheel van opvattingen waaruit een samenleving naar voren komt waar het politieke beslissingsrecht aan de basis ligt en waarin een einde is gemaakt met het particulier eigendom. Het anarchistisch ideeëngoed kan tevens beschouwd worden als een ideologisch referentiekader dat het machts-dynamisch gebeuren in de wereld doorgrondt en konstruktieve voorstellen formuleert in funktie van een vrij-socialistische samenleving.

Anarchisten verwerpen het bestaande piramidale maatschappijmodel dat haaks staat op het nagestreefde doel. Ze rebelleren tegen elk autoritair, hiërarchisch en centralistisch denken en handelen, dat uitbuitings- en onderdrukkingsmechanismen in stand houdt. Zij zijn voorstander van een direct-democratische samenlevingsopbouw vanonderaf.

De *anarchistische strategie* is per definitie opvoedend van aard. Ze beoogt een klimaat dat het geloof in eigen kunnen bevordert én het vertrouwen in vrijwillig aangegane samenwerkingsverbanden tot ontplooiing laat komen. Anarchisten schrijven niemand de wet voor. De nadruk ligt op zelf-activiteit, zelf-organisatie en onderling hulpbetoon. Deze strategische zienswijze onderscheidt het anarchisme van andere socialistische stromingen die allen uit zijn op de verovering van de staatsmacht.

Anarchisten leven niet in een maatschappelijk vacuüm. Het kapitalisme wordt door steeds meer mensen als evidentie aanvaard. Maatschappelijke projecten -die een samenleving op mensenmaat voorstaan- worden als onrealiseerbaar verworpen. Het is een politieke realiteit waarmee ook anarchisten geconfronteerd worden. Stringent principieel denken en rigied ideologisch handelen zijn derhalve uit den boze.

Een pragmatische *ingesteldheid* blijkt onontbeerlijk wil men zichzelf niet veroordelen tot wereldvreemd sektarisme en gemarginaliseerde onbeweeglijkheid. Anarchisten dienen een zekere flexibiliteit aan de dag te leggen, teneinde met bestaande vrijheids-, gelijkheids- en solidariteitsbevorderende initiatieven te kunnen samenwerken. Dit mag evenwel niet leiden tot een reformistische denk- en handelswijze die de ideologische eigenheid en integriteit van het anarchisme aantast.

Anarchisten moeten zich dan ook engageren in *specifiek anarchistische groepen,* die met elkaar samenwerken op basis van vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, wedekerigheid en welbegrepen eigenbelang. Een anarchistische organisatie werkt basisdemokratisch, aktualiseert het vrijsocialistisch gedachtengoed en introduceert dit in de praktijk. Op die manier wordt een ondersteunings-, (her-) bezinnings- en terugvalmogelijkheid

geboden aan al diegenen die het anarchisme genegen zijn. De enige remedie tegen een verdere afkalving van de anarchistische beweging!

Francis Faes

Het anarchisme als reëel alternatief

Anarchisme is in de eerste plaats je realiseren dat het kapitalisme een systeem is van onderdrukking, uitbuiting en vernietiging.

De kapitalistische economie is gebaseerd op privé-eigendom van de productiemiddelen (land, machines, fabrieken, grondstoffen) en die worden ingezet om maximale winst te creëren.

Deze uitgangspunten leiden automatisch tot vernietiging en vervuiling van natuur en milieu, werkloosheid en (relatieve) armoede in het Westen, en honger en armoede in de Derde Wereld.

Bovendien ontstaat er een bevoorrechte elite van onder andere industriëlen en bankiers die met hun economische macht ook politieke macht afdwingen: we leven in een schijndemocratie waarin het volk de politici kiest die vervolgens als marionetten door de heersende klasse worden bespeeld.

Deze analyse zou een marxist ook niet misstaan maar anarchisten onderscheiden zich door een andere analyse. Deze houdt in dat wanneer economische of politieke macht geconcentreerd is bij een kleine groep dit automatisch leidt tot ongelijkheid en onderdrukking. De reden hiervoor is dat macht gebruikt wordt om zich te verrijken en vervolgens om die positie te handhaven. Dit is duidelijk geworden bij de verschillende socialistische en communistische "experimenten".

Vanuit deze analyse van de staat en het kapitalisme kom je tot de principes van een anarchistische samenleving zonder uitbuiting en vernietiging:

1- productiemiddelen worden collectief bezit,
2- ze worden ingezet om te produceren naar behoefte,
3- dat gebeurt door planning en samenwerking,
4- de productie wordt zoveel mogelijk gedecentraliseerd.

Concreet betekent dit, dat een anarchistische samenleving is opgebouwd uit zelfvoorzienende gemeenschappen (eigen voedsel-, energievoorziening etc.). En deze economische onafhankelijkheid is de basis voor gelijkwaardige samenwerking tussen gemeenschappen onderling.

Zelfvoorziening is mogelijk als we onze energie winnen uit zon en wind (biomassa, windmolens, zonnecollectoren, biogas); onze behoefte aan grondstoffen beperken door hergebruik, reparatie; overschakelen op natuurlijke, aanwezige grondstoffen (biogas, bio-ethanol of koolzaadolie als brandstof bijvoorbeeld); etc.

Kortom anarchisme is een reëel alternatief! En wat we als anarchisten moeten doen is deze ideeën uitwerken en verspreiden onder het volk (in plaats van blaadjes volkalken over anarcha-sex in zelf-beheer en meer van die onzin).

Marcel Teunissen.

Persoonlijke anarchistische verhalen

Mooi maar moeilijk

Anarchisme is iets prachtigs, iets moois, iets fantasties, maar gemakkelijk te bereiken is het niet!

Anarchisme betekent voor mij een algehele toestand zonder macht. Zelf vind ik dat een prettige en bruikbare definitie van anarchisme. Het enige lastige is dat macht een zeer abstrakt en misschien zelfs vaag begrip is, waardoor er verschillende dingen mee bedoeld kunnen worden. Laat ik me even beperken tot wat ik er zelf mee bedoel: macht noem ik een toestand waarbij de een iets te zeggen meent te hebben over een ander, en uiteindelijk lijkt mij dat macht altijd neerkomt op dwang of een dreiging daarvan.

De (sociale) problemen die er nu in de wereld zijn worden allemaal veroorzaakt doordat bepaalde (groepen) mensen macht uitoefenen of proberen uit te oefenen over anderen. Macht veroorzaakt altijd afstomping, slaafsheid, agressie, geweld of andere ellende. Machtsuitoefening is volgens mij niet noodzakelijk. Wèl is het met elkaar samenwerken en samenleven zonder leiding iets dat zo ongeveer niemand met de paplepel binnengekregen heeft. Het is dus moeilijk, het gaat vaak mis, en dat geeft niet, als we maar zin hebben, om het te leren, allemaal, om te beginnen de anarchisten natuurlijk!

Anarchisme is wat mij betreft niet alleen een mooie vorm voor hoe mensen onderling met elkaar om zouden kunnen gaan, ook naar andere dieren toe kan je een anarchistiese houding aannemen. Ook zij kennen angst, kunnen pijn lijden, kunnen zich ongelukkig en vrolijk voelen, enzovoort. Of alle dieren die dingen in dezelfde mate kunnen ervaren als jij en ik valt moeilijk na te trekken (uiteindelijk ken je die gevoelens alleen van jezelf!) en lijkt weinig van belang. Het belangrijkste, zowel als het om mensen als om (andere) dieren gaat, is volgens mij: de scheidslijn tussen eigen en algemeen belang zoveel mogelijk opheffen. Mocht dat niet meteen in honderd procent van de gevallen lukken, wat dan nog; met 99 ben ik voorlopig dik tevreden!

Wat samenwerking betreft het volgende: er lopen in deze wereld geen twee mensen rond (vermoed ik) die er een zelfde invulling van anarchisme op na houden. Dat lijkt mij geen enkel probleem, het is zelfs interessant, mits er bereidheid, of liever nog enthousiasme is om elkaars standpunten serieus te nemen en openlijk te bekritiseren. Dus laten we allereerst eens proberen de verschillen duidelijk boven tafel te krijgen. Niet in de vorm van holle kreten, maar goed onderbouwd. Zodra er interessante diskussies gevoerd worden krijgen we vanzelf zin om ook op het meer praktiese vlak meer en beter met elkaar samen te werken.

Rymke Wiersma (Atalanta)

De werkelijkheid als ideaal

Er is nu eenmaal een simpele ontoereikendheid van het bestaan. De mens kent nogal wat variaties om daarmee om te gaan. Dat doen we individueel en tezamen: oorlog, geld, god, liefde. We geloven wat, we hopen zo'n beetje en we willen zo graag dat het zin heeft allemaal. Een enkeling heeft zelfs een ideaal, een utopie, een ideale voorstelling van de wereld.

Vandaag de dag zie je er niet zoveel meer. De scenario's worden of zijn nogal somber. De fantastiese mogelijkheden waarover we als mens beschikken lijken onafwendbaar tot onderlinge verschrikkingen te moeten leiden.

En zo is het ook. Er is geen hoop, geen zin en geen doel. Er is hoogstens een reden en altijd een weg. We zijn voortgekomen uit een impuls van miljoenen jaren terug en ieder voor zich is voorlopig de laatste schakel. Bij gebrek aan natuurlijke vijanden zijn we onze eigen vijand geworden. In dat opzicht hebben we een perifide specialisatie opgebouwd.

In onze kultuur heeft Jezus de toon gezet, een professionele euthanaat. De man kwam niet alleen op de wereld om te sterven, dat is gewoonte zal ik maar zeggen. De man kwam op de wereld om zichzelf om zeep te laten helpen. Een beetje god weet zoiets natuurlijk. Het zou nogal naïef geweest zijn om zich tussen de levenden te begeven in de hoop dat-ie dat zou overleven. Zijn Joodse makkers geloven dat nog steeds niet en wie het wel gelooft, denkt dat de man daarmee een ontsnappingsroute heeft uitgezet voor alle anderen.

We zijn ware meesters in het niet zien wat er gebeurt. We vertalen de werkelijkheid in spirituele onzin en wat dies meer zij. De eenvoudige zelfmoordenaar is een vergeten groep, waar de wijsheid moeilijk te achterhalen is.

Apen zijn wat dat betreft duidelijker. Als moedertje chimpansee het loodje heeft gelegd dan gaat het jong eenvoudigweg liggen tot in de eeuwigheid. Het jong weet niet hoe om te gaan met het gemis en heeft de gruwel van de volwassenheid nog niet bereikt. Het jong kan en wil zich nog niet handhaven in het misdadige evenwicht van de volwassen samenleving.

De toegang tot het orakel van Delphi werd gesierd met het opschrift 'Ken Uzelve'. Boven de ingang van Auschwitz staat 'Arbeit Macht Frei'. In de loop van de tijd schilderden vrome kunstenaars 'Jezus van Nazarath, Koning der Joden' op het kruis.

Het zijn ieder voor zich wijze en weldoende uitspraken en geven ieder voor zich voortreffelijk weer waar we staan. Voor wie denkt dat het met Delphi wel goed zat: beschreven bezoekjes aan het orakel gaan over veldheren die wilden weten of hun veroveringstochten suksesvol zouden verlopen of niet.

Laten we wel wezen, de wereld is een wonder en het leven een ondoorgrondelijk geheim. We zullen het nooit kunnen bevatten, weten of begrijpen. Je bent al een uitzondering als je er enig benul van hebt dat je ademt.

Hoezeer ademen ook valt binnen de kategorie van het onwillekeurige en vanzelfsprekend handelen, het is handelen. In wezen hebben we daar de pest aan, het zalig niets doen lijkt ons beter. Bij handelen komt langzaam maar zeker ook respons en dat gaat dan later van binnen verantwoordelijk heten.

Als je daarmee blijft binnen de grenzen van je eigen natuur en mogelijkheden, en je verheft je niet boven de rots en het water, je broeder en zuster, dan besef je wie je bent en dan bevrijd je je via je handelen. Je bent koning(in) tussen de mensen.

Het doet er dan niet zoveel toe hoe je aan je eind komt. Je bent er, je was er en je zult er zijn.

Paul Dijkstra

Heel wat anarchisten meten zich met die term een opschrift aan van het nivo 'kruis', 'Auschwitz', en 'Delphi'. Het is ook niet zo eenvoudig om wat je zegt samen te laten vallen met wat je doet.

Een Mooi groot Verhaal

De tijd van de grote verhalen is voorbij, is een van de leuzen die in postmodernistiese hoek wel gehoord wordt, en die ook door sommige anarchistiese mensen onderschreven wordt. Op twee manieren valt er veel op die leus af te dingen. De eerste is dat het kapitalisties-liberale verhaal zeker ook een groot verhaal is, maar dat dat niet of niet vaak als zodanig wordt gebracht. De tweede manier is dat weliswaar heel wat grote verhalen stevig op de tocht zijn komen te staan (van christendom tot leninisme), maar dat dat niet ligt aan dat het gróte verhalen zijn, maar dat het bepáálde grote verhalen zijn, en wel autoritaire. Dat die op de tocht staan vind ik fantasties, en van mij mag dan ook het kapitalisties gedachtengoed snel een gelijke behandeling krijgen.

Intussen is er met niet-autoritaire grote verhalen niets mis! En daar zit anarchisme. Misschien is dat zelfs wel het enige niet-autoritaire grote verhaal, zeker als je er bij betrekt dat anarchisme een zeer veelvormig geval is. Hét anarchisme bestaat niet, ook al zou ik graag zien dat bepaalde gedachtes in anarchistiese kringen gemeengoed worden.

Een van de belangrijke gedachtes waar ik het dan over heb, is dat anarchisme een vrolijk verhaal is, of kan zijn, dat het zware wat links nog wel eens kenmerkt niet hoeft. Anarchie is juist vrijheid! Vrijuit denken, volop samenwerken (sektarisme en anarchisme horen op gespannen voet te staan)! Jezelf ontkoppelen van alle voortrazende treinen waaruit de huidige samenleving lijkt te moeten bestaan! Je eigen, eigenwijze verhaal overal tussendoor weven! Leuk!

Een ander punt is dat de traditionele anarchistiese gefixeerdheid op de staat wel opzij gezet kan worden. Waar het om gaat is dat iedere vorm van overheersingsdenken, van kolonialistiese trekjes wordt doorgeprikt en vervolgens wordt vervangen door iets vrolijks en koöperatiefs. Hoe meer mensen dat bij zichzelf doen, des te meer zal doordringen dat anarchie bestaansmogelijkheden heeft. Anarchisme kan alleen met de mensen die de anarchie ook echt willen. De staat kan pas verdwijnen als er geen mensen zijn om er in te geloven. Zie in, dat ieder stukje staat uit mensen bestaat die er in geloven, in de staat als noodzaak en breek dat geloof af, dat grote verhaal.

Nog een puntje: het lijkt me intussen dat het anarchistiese verhaal nog op velerlei manieren uitgebouwd en

uitgewerkt kan en moet worden. Het is een leuke klus om te laten zien hoe anarchisme hét grote verhaal voor het derde millenium is.

Weia Reinboud (Atalanta)

Niet van overbodigheid gespeend

De anarchistische beweging.
Een opgewarmd lijk wordt opgepord.
Er is rook, maar geen vuur.

Aan vergadertafels wordt niets besloten, wordt de besluiteloosheid tot norm verheven.

Doofgeknuffeld
Met
Anarchisme
Organisatie
Samenwerking
Samenhang in de beweging, of: hoe zak ik in de stront?

Een poel van stilstand begint te stinken.

Ik had eerder moeten inzien, dat een kapitein op een schip niets te zoeken heeft tussen de kapiteins van het schipperen.

Hoe gaat het, Marc?
Uitstekend!
Boven de resten uitstekend.
Als een schip na de stranding.
Tussen jutters die bekvechten om een buit die er niet is.
Jij dit deel van het niets, jij dat deel van het niets.

De hardnekkige kern.
Ik was een van hen.

Landelijke anarchistische samenwerking zal altijd een illusie blijven.
Voorbij de illusie vinden sommigen elkaar weer. Of niet.

Vanaf mijn rotsblok kijk ik toe.
Hoe het schuim op mijn steen stuk spat.

Marc Hurkmans

Anarchisme en organisatie

Anarchisme en anarchistische samenwerking

Ruim twintig jaar geleden kwam ik, door toedoen van mijn vriendin in aanraking met het anarchisme. Sinds die tijd heb ik mij in toenemende mate, en enige keren zeer intensief, met het anarchisme bezig gehouden. In aanvang noemde ik mij geen anarchist maar iemand met sterk anarchistische sympathieën.

Pas vanaf het moment dat ik deel ging uitmaken van een anarchistisch redaktiekollektief noemde ik mijzelf anarchist.

Driftig las ik elke anarchistische brochure, boek of tijdschrift totdat ik een geheel eigen anarchistische bibliotheek bij elkaar verzameld had. De theorie en geschiedenis van het anarchisme inspireerden en bezielden mij.

Elke omcirkelde A op muren en dergelijke begroette ik met vreugde. Elke uiting van anarchisme in welke vorm dan ook verwelkomde ik van ganzer harte. Elk contact met anarchisten in Nederland en ver daarbuiten deed het vuur in mijn hart opvlammen.

Ik had mijn plek gevonden, dit was **het**.

Maar waar ik dacht deel uit te maken van een woeste kolkende voortstromende rivier die zich door niets en niemand liet tegenhouden bleek ik mij te bevinden in een ondiepe vijver met stilstaand en bedorven water. Gaanderweg bleek dat de meeste 'anarchisten' hun anarchisme louter met hun mond beleidden.

Holle retoriek, lege frasen en slogans moesten het gebrek aan bezieling, aan oorspronkelijke gedachten en daden verdoezelen.

Onder de vlag van het anarchisme werden conflicten, roddel en achterklap, het niet nakomen van afspraken en het gebrek aan onderlinge samenhang bedekt vanwege de anarchistische 'beweging'.

Starheid, inertie, kliekjesgeest en dogmatisme namen een trieste omvang aan. Er is geen anarchistische beweging meer, er zijn hooguit wat stuiptrekkingen.

Ik heb veel geleerd de afgelopen twintig jaar.

Anarchisme is mij lief zoals mijzelf. En juist daarom ben ik uit de anarchistische 'beweging' gestapt. Weg van alle heilige huisjes, retro-anarchisten en de stank van ontbinding.

Vooruit en geen stilstand of zelfs achteruitgang meer. Weg van de platgetreden paden. Ik ben mijzelf een weg gaan banen en ontmoet daarbij gelijkgezinden, nonconformisten, vernieuwers, etcetera, kortom ware anarchisten. En dan zal het mij worst zijn of die mensen zich anarchist noemen of niet; of ze de werken van een Kropotkin, een Domela Nieuwenhuis, etcetera hebben gelezen; of ze ...

Hoewel het woord anarchisme een holle klank heeft gekregen ben én blijf ik een anarchist in hart en ziel. Maar ik wil niet stil blijven staan, ik wil

vooruit. Ik kan en wil niet blijven steken in de concepten van de jaren dertig die men hooguit krampachtig en tevergeefs tracht te actualiseren. En ik wil mij zeker niet aansluiten bij de postmoderne anarchisten, de anarchisten van de 'kleine verhalen'. Ik wil bezield worden, geraakt worden.

Het anarchisme is dood, leve het anarchisme.

André

Waar zwarte sterren stralen?

Of ik even in vierhonderd woorden iets zinnigs wil bijdragen over de kwestie 'anarchistiese samenwerking'? Mijn god, als er toch een onderwerp is waar de anarchistiese beweging altijd hopeloos over verdeeld is geweest, dan is het beslist deze vraag naar het hoe. Het verleden laat een bonte stoet van kleurrijke propagandisten zien, variërend van gewelddadige toestanden, religieuze hemelbestormerij, arbeidersstrijd tot de individualisten. Dan heb je die aardige sociaal-anarchisten die, hoe (na)(l)ïef, het gave idee hadden om dat zooitje ongeregeld gezellig met elkaar te laten samenwerken in een federatief verband. Een anarchistiese organisatie als zodanig was vaak hun inzet van diskussie.

In Nederland zullen er sinds 1890 tot gauw enkele tientallen pogingen ondernomen zijn tot een Landelijk Anarchisties Samenwerkingsverband. Steeds weer blijkt dat het in de praktijk ontzettend moeilijk is daadwerkelijk een las te smeden tussen verschillende groepen en personen. Waar ligt dat nou aan?

Ik heb het eigenlijk al gezegd; de anarchistiese beweging is te divers en te verscheiden. Preciezer gezegd komt het erop neer dat door de verschillen in belangstelling en aktiviteiten er te weinig gezamenlijks ondernomen kan worden. Tenslotte zijn anarchisten inderdaad stuk voor stuk wel zo eigenwijs dat hun hoe toevallig wel heel belangrijk is. Zo gezien lijkt de door ons geroemde 'verscheidenheid' tegen onszelf te werken. Het lijkt te verdelen in plaats van dat het ons samenbrengt. Dat laatste is natuurlijk ook niet helemaal waar. Er wordt wel degelijk samengewerkt en de sfeer waarin dat gebeurt is de laatste jaren alleen maar beter geworden. Echter op landelijk niveau blijft het kwakkelen.

Mijn stelling is dat samenwerking alleen in de praktijk kan groeien door dingen met elkaar te doen en te ontwikkelen. Dat is één. Punt twee is de bereidheid te leren van opgedane ervaringen; wat werkt en wat is gedoemd te mislukken? Op deze manier kan een gezamenlijke basishouding groeien die het uitgangspunt vormt van elk volgend samenwerkingsprojekt. Zo'n projektmatige aanpak kan bijvoorbeeld resulteren in een meerjarige campagne rond een bepaald thema, waarbinnen een duidelijke anarchistiese stellingname in te nemen is. De toenemende persoonskontrole, legitimatieplicht en beknotting van individuele vrijheden is zo'n braakliggend terein waar we iets in deze trant mee kunnen. Ook de Dwarse Ekonomie-discussie biedt soortgelijke mogelijkheden.

Waar het om gaat is dat binnen zo'n doordachte, brede aanpak verschillende groepen en individuen op hun eigen wijze een bijdrage kunnen leveren aan dezelfde campagne. Het

LAS kan een aanzet geven en zaken coördineren, op de jaarlijkse Pinksterlanddagen kan naar buiten getreden worden, het tijdschrift de AS kan het thema inhoudelijk uitdiepen. Op deze manier kan alles en iedereen betrokken raken.

Anarchistiese samenwerking kan alle kanten uit gaan. Willen we op landelijk niveau weer eens in beeld komen en iets spannends beleven met elkaar, dan zullen we die verwachting slim en kreatief moeten formuleren en de uitdaging durven aangaan!

Arie Hazekamp

Anarchisme is organisatie

"Organization, action in common, is indispensable to the development of anarchism and it does not contradict our theoretical premises. Organization is a means, and not a principle; but it is self-evident that, to be acceptabel, organization must be constituted in a libertarian manner."

Georges Thomas, Congres Anarchist International, Amsterdam, 1907.

De anarchisten hebben nog nooit zo'n verschil van mening gehad als momenteel over het ideaal en de theorie van het anarchisme. Dit moet niet alleen negatief opgevat worden; men kan de invloed van het anarchisme op de meest onverwachte momenten tegenkomen. Het is er altijd, ofschoon het ongrijpbaar en moeilijk te vatten is. Tegenstanders van het anarchisme zijn dus nooit in staat om haar monddood te maken. Een negatief punt blijft dat theoretische samenhangen en aanknopingpunten voor anarchisten onduidelijk blijven en zijn. Het lijkt of er steeds minder gemeenschappelijke punten zijn die de anarchisten kunnen samenbrengen. Anarchist zijn lijkt wel synoniem te zijn geworden met dissident van het anarchisme te zijn. Het is alsof het ideaal van de anarchie zo ver weg is, dat alles mag om de anarchie te bereiken. Zelfs niets doen lijkt hiertoe bij te kunnen dragen. Het ideaal is per definitie onbereikbaar en niet te verwezenlijken, maar haar utopische karakter kan dienen om dát te realiseren wat mogelijk is.

De vraag die men zich kan stellen, is of het nog mogelijk is om over het anarchisme en de noodzaak van de anarchie te praten?

Welke criteria zijn te onderscheiden om de noodzakelijke affiniteit tussen anarchisten op te wekken?

Het eerste criterium voor ons is dat anarchisten hun ideaal op de één of andere manier proberen vorm te geven. De inhoud van het ideaal kan zich alleen ontwikkelen door te leren. Het anarchisme is voornamelijk een sociale politieke theorie dat gericht is op het veranderen van de bestaande toestand en het creëren van alternatieven.

De anarchisten hebben een opdracht. Om deze te realiseren moet men een beroep doen op de middelen waarvan ieder mens gebruik maakt -de organisatie. Het is hiervoor noodzakelijk dat de mensen betrokken en gemotiveerd zijn. Dit is voor anarchisten niet zo verrassend net zoals de stelling dat de middelen en de doelen in het verlengde van elkaar dienen te liggen.

Veel organisatietheorieën gaan over zaken waar anarchisten ook mee

bezig zijn. Een uitgangspunt is de stelling dat alle organisaties de behoeften van de mensen moeten vervullen om een betekenisvol bestaan te kunnen realiseren. Organisaties worden opgericht om bepaalde doelen na te streven en om te blijven bestaan zullen zij de onderlinge relaties tussen de betrokkenen moeten versterken door vooral de wederkerigheid te bevorderen. Daarnaast zullen de organisatie en haar omgeving elkaar wederzijds moeten vormen naar hun ideaal. De organisatie zal zichzelf steeds kritisch tegen het licht moeten houden om zo te kijken of zij dat doet waarvoor zij in het leven is geroepen. Voor de betrokkenen moet het bijdragen aan een betere realisering van hun menselijke mogelijkheden.

Het tweede criterium dat de basis van het anarchisme vormt is de vrijheid. Dit is zo vanzelfsprekend, maar de inhoud die men aan vrijheid geeft is vaak niet te onderscheiden van het liberale vrijheidsbegrip. De liberalen vullen vrijheid vooral in als vrij zijn van externe dwang. Deze vorm van vrijheid gaat veelal gepaard met een sociaal geïsoleerd individu. Men kan niet ontkennen dat het vrij zijn van externe dwang belangrijk is, maar anarchisten leggen meer nadruk op vrijheid die ontplooiing van de menselijke mogelijkheden mogelijk maakt. Deze vrijheid kan naar de mening van de anarchisten alleen vorm krijgen via zelfbeheer en participatie op alle sociale terreinen. Zelfontplooiing is een sociaal fenomeen, dat men alleen kan bereiken door samen te werken met andere mensen.

Alleen in een libertaire organisatie komen de twee criteria tot hun recht. Men kan hier vrijheid verruimen door de betrokkenheid op elkaar te stimuleren en het leren van het samen proberen te realiseren van concrete doelen centraal te stellen. De praktische ervaring voortvloeiend uit de twee criteria kunnen er toe bijdragen dat we weer een stap dichter bij het ideaal van anarchisme komen, namelijk het serieus nadenken over een echte anarchistische organisatie.

FEDERATIE VAN AMSTERDAMSE ANARCHISTEN (F.A.A.)

Is er een plek voor het LAS?

Mensen, die zich anarchist noemen (of verwantschap hebben met) zijn, zoals wellicht vele anderen, op de een of andere manier wel bezig met het verkrijgen van zoveel mogelijk vrijheid. Wanneer we het hebben over vrijheid van het ik (zichzelf), ben ik dan vrij? Als je het zo ervaart, ja dan wel. Echter indien je om je heen kijkt, zie je dat jouw vrijheid ook met die van anderen te maken heeft, zelfs beperkt wordt. Wat wil je daar mee of aan doen? Samen iets opzetten? Een bijeenkomst, aktie, aktiviteit, blad, diskussiegroep opzetten? Daarmee in een verband stappen waar je je enigszins goed in voelt, zó van elkaar willen en kunnen leren, elkaar steunen. Op dat moment herkent men er een al dan niet duidelijke struktuur in en begint men zich over de zin(loosheid) van het initiatief. Ooit is er zo de Vrije Bond ontstaan uit de 'vakbond' OVB (Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties) die zich bezighoudt met aan het anarchisme verwante doelen en aktiviteiten; het LAS uit het Landelijk Anarchisties Overleg (en die weer enigszins uit de Anarch. Federatie) ontstaan, bedoeld om het uitwisselen en aktiveren van aktiviteiten een verband te geven. Niet om een aktiviteit

op te eisen. Het LAS (evenals de Vrije Bond, hoewel deze eigenlijk specifieker op een vorm van anarcho-syndikalisme gericht lijkt) steunt geen specifieke anarchistiese stroming, (behalve zeker níet iets met de verwarrende naam 'anarcho-kapitalisme\ libertarisme') maar vindt zich dus in het bijeenkomen van anarchisten. Het LAS zou anarchisme 'n gezicht kunnen geven, aldus 'automatisch' anarchisme bekender doen worden, wellicht een soort van respekt afdwingen waardoor het negatieve (alleen bezig met chaos, alleen bezig met bommen en geweld en dan chaos opgevat volgens burgerlijk inzicht) beeld verdwijnt en het op- en uitbouwen vergemakkelijkt wordt.

Het voorgaande houdt ook in dat je niet persé negatief doet over elkaars aktiviteiten, maar het steunen van en het pogen samen te werken in die aktiviteiten. In anarchisme moet humor zitten, maar daarmee is het nog geen grap.

Ga jij er eigenlijk vanuit dat jouw toekomst nog maakbaar en invulbaar is? Indien je bovenstaande zin beaamt dan is aannemelijk dat je iets ziet in enigerlei samenwerking op vrijwillige basis vanuit een verantwoordelijkheidszin.

Heb je zelf energie over dan zou je kunnen proberen om in je 'eigen' omgeving een kontakt- en/of aktiviteitengroep te beginnen, liefst zo prakties mogelijk en goed doordacht..., dat wil zeggen niet op drijfzand gebouwd. Dat doe je niet indien je anarchisme puur uit woede beleeft want dan heb je geen opbouwende, maar teveel (hoe nuttig soms dan ook) afbrekende kracht.

Anarchisme naar buiten toe zit niet (slechts) in uiterlijk vertoon, bepaalde keuzes, kleren of vlaggen. Vlaggen en spandoeken kunnen wel bijdragen tot een eventueel wenselijk geacht saamhorigheidsgevoel. Praktiserend anarchisme is daar, waar je het kunt uitvoeren en beleven, dus op school, je werkplek en op straat. Tegen de opgelegde hierarchie, normen, gewoonten, verplichtingen, die niet meehelpen aan het opbouwen van een wenselijk geachte invulling van de samenleving. Dit kan ook in je intiemere relaties plaatsvinden. De aktiviteiten op de werkplek zou je kunnen verbinden aan een anarcho-syndikalisties gerichte strijd. De ekonomiese macht ombuigen naar een gewenste situatie, vanuit je 'produktieve' plek.

Waarom anarchisten soms samenwerken. Waarom is er en willen we het LAS.

Waarom is er enige samenwerking:

A. Om ervaringen en informatie uit te wisselen.
B. Om vanuit een sociaal standpunt samen een voorgenomen zaak uit te voeren.
C. Om te voorkomen dat je als enkeling in de verdrukking geraakt.
D. Om gezamenlijk de mogelijkheid aan te grijpen om dat anarchisme door te geven (onder andere in de media).
E. Om zelf enigszins de toekomst in te vullen.
F. Om individueel gemopper om te zetten in aktiviteiten.
G. Om aktiviteiten die het individu of een groep nodig en goed vondt te ondersteunen.

Anarchisme is geen grapje, wel kun je er grappige ervaringen mee opdoen.

Probeer je niet te laten leven, maar het leven te beleven (hoe kort dan ook).

Ja, er is 'n plek, ***nú wel***.

Karl Max Kreuger

Inhoudsopgave

Wat is anarchisme?

Persoonlijke anarchistische verhalen

Anarchisme en organisatie

ANARCHISTIES SAMENWERKINGS VERBAND

postbus 9286
5000 HC Tilburg

Prijs: f 1,-.